

mr. Henneke Brink,
mr. Sanne Schreurs,
mr. Aai Schaberg

Tuchtrecht voor Mediators

 Wolters Kluwer

Deventer – 2026

VOORWOORD

Dit boek is voor mediators van grote waarde. Het gaat immers over de kernwaarden van mediation die zijn neergelegd in de gedragsregels voor de MfN-registermediator. Het tuchtrecht is 'ongemakkelijk' recht. Het woord 'tucht' ademt de strengheid van discipline en straf. Het ongemak schuilt in de ontevredenheid van de klager en in het gevoel van de mediator in de beklagdenbank te zitten.

Het tuchtrecht is voor mediation belangrijk recht omdat het tuchtrecht in de kern gaat over de ontwikkeling en het waarborgen van de kwaliteit van mediation en van de beroepsgroep van MfN-registermediators. Voor dat doel zijn gedragsregels essentieel, maar niet voldoende. Het gaat om de beoordeling van de toepassing van die gedragsregels in de praktijk. Die toepassing is een essentieel onderdeel van de verantwoordelijkheid van de MfN-registermediator.

De beoordeling van die toepassing is de taak van de tuchtrechtspraak. De gedragsregels zijn open normen. De praktijk van de mediator is een veelkleurig pallet. Het gaat om mensenwerk en telkens weer bijzondere situaties. Elke mediation is maatwerk en dat geldt ook voor de wijze waarop de mediator de gedragsregels dient toe te passen en in acht heeft te nemen.

Dit boek is belangrijk omdat het een gestructureerd en helder inzicht geeft in het tuchtprocesrecht en in de beoordeling door de tuchtrechtspraak van dat maatwerk. Het is een verdienste van de auteurs dat zij erin geslaagd zijn om per gedragsregel de belangrijke uitspraken van de Tuchtcommissie en het College van Beroep kernachtig te duiden, helder te rubriceren en van een voor de praktijk instructieve samenvatting te voorzien.

Zodoende wordt de lezer een makkelijk leesbaar en uitstekend inzicht gegeven in de gedragsregels en de aandachtspunten voor de naleving daarvan in de praktijk. Aldus leveren de auteurs met dit boek een zorgvuldige en belangrijke bijdrage aan het doel van het tuchtrecht: de ontwikkeling en waarborging van de kwaliteit van mediation en van de beroepsgroep van MfN-registermediators.

Hans Steenberghe

Voorzitter van de Tuchtcommissie

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord / V

Inleiding / VII

Leeswijzer / XI

Gebruikte afkortingen / XVII

HOOFDSTUK 1

Doelstelling en functie tuchtrecht / 1

- 1.1 Doelstelling tuchtrecht / 1
- 1.2 Functie tuchtrecht; case law / 2
- 1.3 Samenvatting / 3

HOOFDSTUK 2

Procedurele aspecten / 5

- 2.1 Klachtprocedure MfN / 5
- 2.2 Procedure Tuchtcommissie en College van Beroep – algemeen / 7
- 2.3 Procedure Tuchtcommissie – specifiek / 9
- 2.4 Procedure College van Beroep – specifiek / 12
- 2.5 Samenvatting / 12

HOOFDSTUK 3

Gedragsregels / 15

- 3.1 Gedragsregel 1 – Beroepsethiek en integriteit / 15
 - 3.1.1 Schending andere gedragsregels leidt tot strijd met Gedragsregel 1 / 15
 - 3.1.2 Schending van Gedragsregel 1 staat op zichzelf / 17
 - 3.1.3 Schending van Gedragsregel 1 bij excessief declareren / 18
 - 3.1.4 Samenvatting / 19
- 3.2 Gedragsregel 2 – Transparantie / 19
 - 3.2.1 Transparantie in de communicatie / 20
 - 3.2.2 Transparantie en gelijkwaardigheid van partijen / 21
 - 3.2.3 Transparantie over rol en hoedanigheid / 22
 - 3.2.4 Transparantie en onafhankelijkheid / 24

	3.2.5	Transparantie over contact met derden / 24
	3.2.6	Transparantie over honorarium en kosten / 25
	3.2.7	Samenvatting / 25
3.3		Gedragsregel 3 – Partijautonomie, commitment en vrijwilligheid / 26
	3.3.1	Mediator's proposal / 26
	3.3.2	Commitment en vrijwilligheid / 27
	3.3.3	Wijziging van het doel van de mediation / 28
	3.3.4	Instemming partijen voordat derden worden betrokken / 29
	3.3.5	Informeren, maar niet adviseren / 30
	3.3.6	Bijzondere rol in echtscheidingszaken / 31
	3.3.7	Regieverantwoordelijkheid / 32
	3.3.8	Wilsbekwaamheid / 33
	3.3.9	Vrije wilsvorming / 34
	3.3.10	Samenvatting / 34
3.4		Gedragsregel 4 – Onafhankelijkheid / 35
	3.4.1	Het belang van onafhankelijkheid / 35
	3.4.2	Voorkomen van de schijn van afhankelijkheid / 36
	3.4.3	Onafhankelijkheid van een betalende partij / 37
	3.4.4	Samenvatting / 38
3.5		Gedragsregel 5 – Onpartijdigheid / 38
	3.5.1	Neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid / 39
	3.5.2	Belang van transparantie en zorgvuldige proceskeuzes voor onpartijdigheid / 39
	3.5.3	Het evenwicht aan tafel bewaren – de corrigerende interventie / 40
	3.5.4	Gezagsverhouding tussen deelnemers / 41
	3.5.5	De interne mediator / 43
	3.5.6	Geen rolwisseling van adviseur naar mediator / 43
	3.5.7	Informeren en adviseren / 44
	3.5.8	Neutraliteit van het eindbericht / 44
	3.5.9	Samenvatting / 46
3.6		Gedragsregel 6 – Vertrouwelijkheid / 46
	3.6.1	Toezien op geheimhouding; inspanningsverplichting mediator / 46
	3.6.2	Geheimhoudingsplicht in voorfase / 49
	3.6.3	Het betrekken van derden en de geheimhoudingsplicht van de mediator zelf / 50
	3.6.4	Reikwijdte geheimhouding / 52
	3.6.5	Samenvatting / 54
3.7		Gedragsregel 7 – Competentie / 55
	3.7.1	Inhoudelijke deskundigheid en informed consent / 55
	3.7.2	Proactief adviseren / 57
	3.7.3	Deskundigheid ten aanzien van vastleggen afspraken: de mediationovereenkomst / 58
	3.7.4	De vaststellingsovereenkomst of ander afsprakendocument / 59
	3.7.5	Tot slot / 60
	3.7.6	Samenvatting / 60

- 3.8 Gedragsregel 8 – Werkwijze / 60
 - 3.8.1 Procesregie en partijautonomie / 61
 - 3.8.2 Duidelijkheid en transparantie omtrent het proces / 61
 - 3.8.3 Duidelijkheid omtrent proces en werkwijze / 62
 - 3.8.4 Ingrijpen als dat nodig is; heldere communicatie / 63
 - 3.8.5 Beëindigen / 65
 - 3.8.6 Samenvatting / 66
- 3.9 Gedragsregel 9 – Honorarium en kosten / 66
 - 3.9.1 Informed consent / 66
 - 3.9.2 Uitleg van de mediationovereenkomst / 67
 - 3.9.3 Aanspraak op een toevoeging? / 67
 - 3.9.4 Geen extra vergoeding buiten de toevoeging / 68
 - 3.9.5 Duidelijke en inzichtelijke declaratie / 69
 - 3.9.6 Verrichtingenstaat en vertrouwelijkheid / 69
 - 3.9.7 Excessief declareren / 70
 - 3.9.8 Een juridische grens / 71
 - 3.9.9 Samenvatting / 71

HOOFDSTUK 4

De civielrechtelijke betekenis van het tuchtrecht / 73

- 4.1 Handelen als redelijk bekwaam en redelijk handelend vakgenoot / 73
- 4.2 Vergewisplicht, inhoudelijke deskundigheid en maatman criterium / 74
- 4.3 Belang van tuchtrechtelijke uitspraken voor civielrechtelijke toetsing / 74
- 4.4 Verjaringstermijnen / 75
- 4.5 Samenvatting / 75

HOOFDSTUK 5

Samenloop / 77

- 5.1 Psycholoog-psychiater in de rol van mediator / 78
- 5.2 Accountant in de rol van mediator / 78
- 5.3 Advocaat in de rol van mediator / 79
- 5.4 Notaris in de rol van mediator / 80
- 5.5 Kaderwet tuchtrecht / 80
- 5.6 Samenvatting / 81

HOOFDSTUK 6

Tuchtrecht van andere beroepsorganisaties / 83

- 6.1 De vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators / 83
 - 6.1.1 Gedragsregels voor de vFAS-advocaat-(scheidings)mediator / 83
 - 6.1.2 Het vFAS-Klachtenreglement Mediation / 85
 - 6.1.3 De Raad van Tucht en de Raad van Beroep / 86
 - 6.1.4 Procedure Reglement Tuchtrechtspraak STS / 86

- 6.2 Het International Mediation Institute / 87
 - 6.2.1 De IMI-gedragsregels / 87
 - 6.2.2 Het IMI-Professional Conduct Assessment Process / 89

Tuchrechtelijke uitspraken / 91

Literatuur / 93

Bijlagen / 97

Doelstelling en functie tuchtrecht

1.1 Doelstelling tuchtrecht

Er bestaan verschillende visies op de doelstelling van tuchtrecht in het algemeen. Een daarvan is om 'het vertrouwen dat in het maatschappelijk verkeer in het optreden van de beroepsgroep wordt gesteld, te versterken en te borgen'.¹ Dit betekent dat in het algemeen belang een goede wijze van beroepsuitoefening moet worden bevorderd. Een andere visie, die min of meer op hetzelfde neerkomt, maar niet hetzelfde is, is 'het waarborgen van de kwaliteit van beroepsuitoefening'.² 'Tucht is discipline', stelt Soeharno met verwijzing naar bronnen uit binnen- en buitenlandse literatuur. '(...) [H]et gaat om het stellen, bevorderen en bewaken van een binnen de groep geldende norm. Om het zelfreinigend vermogen van de groep. Om een groep te vrijwaren van ongewenste uitwassen', gaat Soeharno verder.³ In dit boek wordt de kerngedachte gehanteerd dat het tuchtrecht voor de mediator tot doel heeft de kwaliteit van de beroepsgroep te bevorderen en te bewaken. Ook heeft het een leerfunctie voor de mediator en de beroepsgroep.⁴

Het is belangrijk dit 'eigen' doel van het tuchtrecht voor ogen te houden. Het gaat in het tuchtrecht dus niet (primair) om de bescherming van de belangen van klager. Het is ook niet (primair) punitief van karakter. Dat wordt door de betrokkenen in een tuchtrechtelijke procedure nog wel eens anders ervaren. De klager wil de mediator 'een lesje leren' en de mediator voelt dat hij als 'verdachte' in het beklagdenbankje zit. De door de tuchtrechter te nemen maatregelen worden begrijpelijkerwijs ervaren als 'straf' en kunnen een zware weerslag hebben op de mediator. Toch is straffen, in de zin van 'vergelding', zoals gezegd, niet het doel.⁵

In het strafrecht geldt op grond van het zogenoemde *nemo-tenetur*-beginsel dat een verdachte niet verplicht is mee te werken aan zijn eigen veroordeling. De verdachte heeft in het strafrecht ook een zwijgrecht. Daarentegen staat in het tuchtrecht medewerking van de beroepsbeoefenaar

1 Van de Sandt & In 't Veld, in: *Handboek Tuchtrecht 2022*, p. 25.

2 Den Tonkelaar, *AA 2016*, afl. 7/8, p. 568.

3 Soeharno, in: *Handboek Tuchtrecht 2022*, p. 519. Dit verklaart wellicht ook de benaming van de tuchtrechter van de advocatuur: 'Raad van Discipline'.

4 Zie ook de uitleg op www.mediationtuchtrecht.nl, die in dit boek wordt gevolgd.

5 Zie bijvoorbeeld de beslissing van de Tuchtcommissie M-2016-1, waarin de commissie overweegt dat het tuchtrecht er niet toe strekt om een klager de maat te nemen, maar ten doel heeft het handelen van de mediator te toetsen aan de voor hem geldende gedragsregels voor een juiste beroepsbeoefening. Het advocatentuchtrecht kent wel de mogelijkheid een boete op te leggen, art. 48 lid 2 Advw. Ook kan de toezichthouder; i.e. de deken, teneinde zijn rol als toezichthouder effectiever te kunnen uitoefenen, op grond van art. 45g Advw in bepaalde gevallen een bestuurlijke boete of een last onder dwangsom opleggen.

voorop. Daarbij is ook van belang dat de tuchtrechtelijke procedure niet dezelfde voorzieningen kent die in het strafprocesrecht de belangen van de verdachte beschermen, zoals bijvoorbeeld een stelsel van bewijsrecht.

1.2 Functie tuchtrecht; case law

Mediation is pas ongeveer veertig jaar geleden in Nederland geïntroduceerd. Het kwam overgewaaid vanuit de Verenigde Staten.⁶ Het vak staat daarmee hier te lande nog in de kinderschoenen. Voor maatschappelijke acceptatie van mediation als volwaardige vorm van geschilbeslechting is van belang dat de kwaliteit van de beroepsuitoefening van de (relatief jonge) beroepsgroep als geheel op niveau wordt gehouden. Dit klemt temeer omdat het ervaringsniveau in de beroepsgroep nog uiteenloopt en de beroepsgroep geen vaste structuur van stage of begeleiding in de praktijk kent. Het vak wordt in de meeste gevallen 'alleen' uitgeoefend, het proces vindt in beginsel plaats onder strikte vertrouwelijkheid en is (in vergelijking met een juridische procedure) relatief summier gedocumenteerd. Dat alles verhoogt de kans op de door Soeharno genoemde 'ongewenste uitwassen', althans maakt die uitwassen minder zichtbaar.

De Gedragsregels bieden als gezegd het normatief kader waarbinnen de mediator dient te opereren. Die omvatten 'maar' negen bepalingen: vrij algemene principes waaraan de tuchtrechter het handelen en/of nalaten van de mediator in een specifieke situatie toetst. Het tuchtrecht is daarmee, in goed Engels, *principle based*, anders dan specifiekere *rule based*-regelingen, die veelal gelden in Angelsaksische jurisdicties. Dat betekent dat de tuchtrechter een belangrijke taak heeft bij de toepassing en interpretatie van de Gedragsregels en daarmee de regulering van het gedrag van de mediator. De toelichting op de Gedragsregels geeft daarbij enig houvast, maar de normen hebben een 'open' karakter. De tuchtrechter heeft de nodige ruimte om daaraan door middel van beslissingen invulling te geven.

Geredeneerd vanuit het doel van het tuchtrecht – het bewaken en bevorderen van de kwaliteit van de beroepsgroep – is het van belang dat de beslissingen van de tuchtrechter een heldere en eenduidige uitleg van de Gedragsregels bieden, en dat die gedragsregels consequent worden toegepast.⁷ Op die manier werkt het tuchtrechtelijk systeem ook daadwerkelijk normstellend en biedt het duidelijkheid. Inherent daaraan is ook dat het systeem voldoende lucht geeft aan de mediator om zijn rol uit te oefenen en daarin eigen afwegingen te maken. Dat is ook noodzakelijk vanwege het open karakter van de Gedragsregels. Die overlappen grotendeels met de in literatuur voor mediation onderscheiden kernwaarden, waaraan in de inleiding ook is gerefereerd. Soeharno schrijft dat eigen aan kernwaarden is dat daaraan in de regel niet kan worden voldaan.⁸ De door hem gegeven voorbeelden voor de advocatuur kunnen worden vertaald naar die van de mediator: een mediator is nooit volkomen onpartijdig (want wordt betaald door partijen of een van de partijen), nooit volkomen deskundig (hij kan altijd nog meer opleiding volgen en ervaring opdoen) en nooit volkomen transparant

6 Daar kwam mediation als alternatief voor meer traditionele vormen van geschilbeslechting tot ontwikkeling, vooral vanwege de hoge kosten verbonden aan het voeren van gerechtelijke procedures met een veelal ongewisse uitkomst.

7 Zie ook Jongbloed, in: *Tuchtrecht en de kwaliteit van professioneel handelen* 2019, p. 69.

8 Soeharno, in: *Handboek Tuchtrecht* 2022, p. 519-535.

(hij kan altijd nog meer vertellen over zijn aanpak en werkwijze). Soeharno benadrukt in dat kader dat onderscheid moet worden gemaakt tussen de tuchtnorm en de tuchtrechtnorm: het normenkader voor de Gedragsregels ziet op behoorlijkheid, het normenkader voor het tuchtrecht op onbehoorlijkheid. Opnieuw vertaald naar de mediator: in het tuchtrecht van de mediator dient niet de behoorlijkheid van het handelen van de mediator centraal te staan, maar de onbehoorlijkheid. Iets had wellicht behoorlijker, beter gekund, maar in het tuchtrecht gaat het erom of het handelen of nalaten onbehoorlijk is.

Uiteindelijk ontstaat met het toenemend aantal uitspraken van de tuchtrechter zogenoemd 'rechttersrecht' of *case law*.⁹ Het bakent de grenzen van de behoorlijke beroepsuitoefening nader af en het geeft de normen van de Gedragsregels concreet inhoud.¹⁰ Dat betekent dat de toelichting op de Gedragsregels in beginsel met enige regelmaat moet worden aangepast in het licht van uitspraken van de tuchtrechter en eventueel andere maatschappelijke ontwikkelingen en wensen. Dit is anders voor het formele tuchtrecht: de procedurele gang naar en (de wijze van) behandeling van de zaak door de tuchtrechter. Met het oog op de processuele rechtvaardigheid enerzijds en de rechtszekerheid anderzijds is het van belang dat het procedurele kader van het tuchtrecht niet veranderlijk is.

1.3 Samenvatting

- Het doel van het tuchtrecht voor de mediator is de kwaliteit van de beroepsgroep te bewaken en te bevorderen, door toetsing van het handelen van de mediator aan de Gedragsregels.
- Het tuchtrecht heeft een leerfunctie voor de mediators en de beroepsgroep. Vergelding is niet het doel.
- Beslissingen van de tuchtrechter dienen te leiden tot heldere en eenduidige uitleg van de Gedragsregels en consequente toepassing en handhaving van die gedragsregels. Tegelijkertijd dient het tuchtrechtelijk systeem voldoende lucht te geven aan de mediator om zijn rol uit te oefenen en daarin eigen afwegingen te maken.
- Het tuchtrecht voor mediators is gebaseerd op afspraken; medewerking van de mediator in een tuchtrechtelijke procedure is het uitgangspunt.
- De uitspraken van de tuchtrechter vormen 'rechttersrecht' of *case law* dat de grenzen van de behoorlijke beroepsuitoefening nader afbakent en de normen van de Gedragsregels concreet inhoud geeft.
- Met het oog op de processuele rechtvaardigheid en de rechtszekerheid is het van belang dat het procedurele kader van het tuchtrecht onveranderlijk is.

⁹ In juridische betekenis gaat het hierbij om in rechterlijke uitspraken vastgelegd en ontwikkeld recht.

¹⁰ Zie ook Sanders, in: *Handboek Tuchtrecht 2022*, p. 90 over het ook in de advocatuur gehanteerde open karakter van de tuchtnorm.

HOOFDSTUK 2

Procedurele aspecten

Het tuchtrechtelijk systeem kent twee fasen. Een klager behoort zijn klacht eerst in te dienen bij de MfN voor klachtbehandeling. Als die procedure niet leidt tot een bevredigende uitkomst (of de klager aangeeft geen behoefte te hebben aan klachtbehandeling) kan de klacht worden voorgelegd aan de Tuchtcommissie, en vervolgens eventueel aan het College van Beroep. In dit hoofdstuk wordt eerst de klachtprocedure bij de MfN toegelicht, daarna volgt een beschrijving van de procedure bij de Tuchtcommissie en het College van Beroep.

2.1 Klachtprocedure MfN

De eerste stap in het tuchtrechtelijk systeem is een klachtprocedure bij de MfN, beschreven in de Klachtenregeling MfN-register (hierna: de Klachtenregeling).¹ Deze procedure is als het ware het voorportaal van het tuchtrecht, maar maakt daar strikt genomen geen deel van uit.

Het doel van de klachtbehandeling bij de MfN is het op een laagdrempelige wijze oplossen van klachten. Het gaat er niet om gelijk of ongelijk te krijgen (art. 2 Klachtenregeling). De klacht kan elke soort van ongenoegen over het functioneren van een mediator in die hoedanigheid betreffen. In de Klachtenregeling wordt de klager gedefinieerd als de 'deelnemer aan een mediation of diens gemachtigde die een klacht uit' en de mediator als 'de bij het MfN-register ingeschreven mediator tegen wie de klacht is gericht'. Het gebruik van het woord 'deelnemer' valt op, omdat het Mediationreglement en de Gedragsregels verwijzen naar 'partijen' (omschreven als 'de partijen die wensen de kwestie door middel van mediation op te lossen'). Dit betekent dat de kring van personen die op grond van de klachtprocedure kunnen klagen over de mediator breder is dan uitsluitend de partijen en hun vertegenwoordigers. Tot die kring kunnen kennelijk ook anderen worden gerekend die met toestemming van partijen bij de mediation zijn betrokken.²

De Klachtenregeling bepaalt dat de klacht in beginsel alleen in behandeling wordt genomen indien die schriftelijk is ingediend, binnen twaalf maanden na beëindiging van de mediation (art. 3.1). Het gebruik van de term 'in beginsel' duidt erop dat afwijking van deze regel mogelijk is. De MfN benoemt vervolgens een klachtbehandelaar. De MfN hanteert daarvoor een lijst van bij haar geregistreerde mediators, die volgens de toelichting bij de Klachtenregeling deskundig zijn en beschikken over een brede oriëntatie en ervaring in de mediationwereld. De

1 Te raadplegen op www.mfnregister.nl.

2 Omdat de uitkomsten van de klachtprocedure bij de MfN niet openbaar zijn, is niet duidelijk hoe de MfN het begrip 'deelnemer' invult.

klachtbehandelaar heeft tot taak om naar aanleiding van de klacht een bevredigende oplossing te bewerkstelligen (art. 3.6). De klachtbehandelaar is niet bevoegd een bindende uitspraak te doen of sancties op te leggen. Hij mag wel aanbevelingen doen of zijn mening over aspecten van de klacht geven, maar daaraan kunnen de klager en de mediator geen rechten ontleenen.

De klachtbehandelaar streeft ernaar de klacht binnen zes weken af te handelen. Deze termijn kan hij eenmaal met vier weken verlengen. De klachtbehandelaar hoort de klager en de mediator tijdens de klachtbehandeling. Indien zij daarmee beiden akkoord gaan, kan dat telefonisch (art. 3.5).

Voor zover de klacht betrekking heeft op een vermeende schending van de Gedragsregels, moet de klachtbehandelaar, in het bericht waarmee de behandelaar de klachtbehandeling schriftelijk formeel beëindigt, de klager en de mediator erop wijzen dat de klager zijn klacht binnen achttien maanden na beëindiging van de mediation kan voorleggen aan de Tuchtcommissie (art. 3.8).³

De klager en de mediator zijn op grond van art. 7.6 Mediationreglement ontslagen van de geheimhoudingsplicht (die in de mediationovereenkomst contractueel is overeengekomen), voor zover nodig om zich te verweren in het kader van klacht-, tucht- of aansprakelijkheidsprocedures. De informatie die tijdens de klachtbehandeling wordt uitgewisseld is vertrouwelijk, en de klacht wordt in beslotenheid behandeld (art. 4.3 en 4.4).

Ook de klachtbehandelaar is tot geheimhouding gehouden. Die mag daarom in een eventuele procedure bij de Tuchtcommissie geen verklaring afleggen, en kan niet worden opgeroepen om te getuigen (art. 4.2 en 4.5). Eventueel gemaakte afspraken over de oplossing van de klacht vallen echter niet onder de vertrouwelijkheid. Deze kunnen worden ingebracht in een eventuele procedure bij de Tuchtcommissie, tenzij partijen anders overeenkomen (art. 4.3).

Het feit dat de klager en de mediator in de tuchtrechtelijke procedure van hun geheimhoudingsplicht zijn ontslagen, wil overigens niet zeggen dat zij de klacht en/of informatie uit de mediation ook zonder meer met derden mogen delen. De vertrouwelijkheid is slechts opgeheven voor zover dat nodig is om de klacht te behandelen. De geheimhoudingsplicht geldt ook ten aanzien van andere deelnemers aan de afgesloten mediation, die niet zijn betrokken in de klachtprocedure. De mediator mag de klacht of stukken ten behoeve van de klachtbehandeling of -beoordeling dus ook niet met hen delen.⁴

Ook als een mediator niet langer bij de MfN is geregistreerd kan toch nog een klacht tegen hem worden ingediend en behandeld, mits die klacht betrekking heeft op optreden gedurende de periode dat de mediator nog wel was geregistreerd.⁵

Overigens wordt de MfN regelmatig gewezen op mediators die niet bij de MfN zijn geregistreerd maar zich wel als zodanig profileren, of gebruikmaken van de MfN-modellen. Klachten die tegen niet-geregistreerde mediators worden ingediend, zal de MfN niet in behandeling nemen (en

³ Deze termijn is geregeld in art. 5.3 Reglement Tuchtrechtspraak.

⁴ M-2019-3 en in hoger beroep B-2019-2. Zie ook Pinkster & Kervers, *TT* 2021, afl. 1.

⁵ M-2022-13.

de Tuchtcommissie niet-ontvankelijk verklaren). De mediator heeft zich in dat geval immers niet onderworpen aan het MfN-kwaliteitskader en het tuchtrecht.

Sinds 1 januari 2026 bepaalt het Mediationreglement in art. 7.5 dat het in een mediation niet is toegestaan heimelijk video- en geluidsopnamen te maken, en dat die ook niet kunnen worden gebruikt in klacht-, tuchtrechtelijke of andere procedures.⁶ Dit is bevestigd in art. 5.12 Reglement Tuchtrechtspraak: opnamen die vallen onder de geheimhouding mogen niet in de klachtprocedure worden gebruikt. Het lijkt aannemelijk dat, indien partijen en de mediator zijn overeengekomen om af te wijken van art. 7.5 Mediationreglement, dergelijke video- en/of geluidsopnamen wél (ook) in een tuchtrechtelijke procedure als bewijs mogen worden gebruikt.

2.2 Procedure Tuchtcommissie en College van Beroep – algemeen

Als de klachtprocedure niet leidt tot een bevredigende uitkomst, of als de klager dat om andere redenen nodig vindt, kan hij een klacht indienen bij de Tuchtcommissie. Hoger beroep is mogelijk bij het College van Beroep.

De Tuchtcommissie en het College van Beroep hanteren het Reglement Tuchtrechtspraak. Terwijl iedere 'deelnemer' aan de mediation een klacht kan indienen bij de MfN, bepaalt dat reglement dat iedere 'belanghebbende' schriftelijk een klacht kan indienen bij de Tuchtcommissie (art. 5.1 Reglement Tuchtrechtspraak). Het reglement bevat overigens geen nadere omschrijving van of toelichting op dit begrip. Wettelijke tuchtrechtsystemen van andere beroepsgroepen kennen ook een belanghebbendenbegrip en geven daaraan op wisselende wijze invulling. Zo spreekt het tuchtrecht voor notarissen van een 'redelijk belang', en geldt dat klagers ook ontvankelijk zijn in hun klacht als zij een indirect of afgeleid belang hebben. Het tuchtrecht voor medici verlangt juist dat klagers een 'rechtstreeks' belang hebben, maar de reikwijdte daarvan wordt ruim uitgelegd. Ook de Tuchtcommissie geeft een ruime invulling aan het begrip 'belanghebbende'. Blijkens de tuchtrechtelijke uitspraken lijkt zij ervan uit te gaan dat iedereen die een klacht kan indienen op grond van de Klachtenregeling (waarvoor men, zoals gezegd, uitsluitend 'deelnemer' aan de mediation hoeft te zijn) ook als 'belanghebbende' ontvankelijk is bij de Tuchtcommissie.⁷

Men zou zich kunnen afvragen of het, in het belang van de rechtszekerheid, niet beter zou zijn als het begrip 'belanghebbende' wat scherper wordt afgebakend. Het Reglement (of de Tuchtcommissie in haar uitspraken) zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat enkel een klager die in zijn belang is getroffen een klacht kan indienen. Een advocaat die deelneemt aan de mediation zou in dat geval pas op eigen titel een klacht kunnen indienen – hij kan dat natuurlijk altijd namens zijn cliënt doen – als hij door de verweten gedraging(en) van de mediator ook persoonlijk is geraakt.⁸ Hierbij zou het zogenoemde relativiteitsvereiste een rol kunnen spelen. Dit beginsel verlangt dat de norm waarop een beroep wordt gedaan strekt ter bescherming

6 Voorheen volgden de Tuchtcommissie en het College van Beroep de lijn dat dergelijke opnamen wél in de beoordeling mochten worden meegenomen, onder meer omdat er geen reden zou zijn om een gesprek waarvan men weet dat dat wordt opgenomen inhoudelijk anders te voeren dan wanneer men dit niet weet, en vanwege het belang van de waarheidsvinding. Zie bijvoorbeeld M-2016-1, B-2020-1 en B-2021-2.

7 Zie bijvoorbeeld M-2023-6, waarin de Tuchtcommissie de advocaat van een partij in zijn klacht ontvankelijk verklaarde.

8 Zie eveneens M-2023-6, waaruit blijkt dat de Tuchtcommissie hier anders over dacht.

van het belang dat daarbij in stelling wordt gebracht. Dit sluit aan bij de gedachte dat de Gedragsregels primair dienen ter bescherming van de belangen van partijen, niet van die van andere deelnemers (zoals de advocaat van een partij).

Tegenover die redenering kan men stellen dat de Gedragsregels juist niet primair de belangen van partijen beogen te beschermen, maar het belang bij de goede beroepsuitoefening. Zo bezien is het niet onlogisch dat iedereen die het optreden van de mediator in een mediation heeft ervaren (zoals bijvoorbeeld ook de advocaat van een partij) daarover een klacht kan indienen.

De MfN kan, als bij de STM aangesloten instelling, ook een klacht indienen.⁹ Dit zou bijvoorbeeld passend kunnen zijn als duidelijk is dat een MfN-geregistreerde mediator optreedt op een manier die de integriteit en kwaliteit van de beroepsgroep schaadt, terwijl de betrokken deelnemers aan de betreffende mediation(s) om hen moverende redenen geen klacht indienen.

Het onderwerp waarover geklaagd mag worden is op grond van het Reglement Tuchtrechtspraak beperkter dan in de Klachtenregeling: het moet gaan om een overtreding van de Gedragsregels. Het is geen verplichting te noemen welke gedragsregel is geschonden: de Tuchtcommissie en in hoger beroep het College van Beroep staat het vrij zelf te bepalen welke gedragsregel geschonden is bij gegrondbevinding van de klacht.

Zowel de Tuchtcommissie als het College van Beroep bestaan uit leden van de rechterlijke macht en mediators.¹⁰ Er kan met wisselende meerderheden van (oud-)rechters en beroepsbeoefenaren worden gewerkt (art. 2). In ieder geval geldt voor beide instanties dat in het rechtsprekende college altijd één vertegenwoordiger van de rechterlijke macht (als voorzitter) en één beroepsbeoefenaar zitting hebben. In de praktijk bestaan zowel de Tuchtcommissie als het College van Beroep uit één (oud-)rechter en twee beroepsbeoefenaren.¹¹

Critici zouden kunnen beweren dat sprake is van 'de slager die zijn eigen vlees keurt', omdat mediators zitting hebben in de Tuchtcommissie en het College van Beroep. Die kritiek kan eenvoudig worden weerlegd: in dit geval keurt de slager eigenlijk het vlees van zijn concurrent, en dat in het belang van de beroepsgroep als geheel bij een zichtbare kwaliteitsborging. Beroepsbeoefenaren hebben zitting in het tuchtrechtelijke college omdat zij, anders dan rechters, de praktijk kennen en in specifieke situaties het perspectief van de mediator beter 'aanvoelen'.

Leden van de Tuchtcommissie en van het College van Beroep kunnen zich verschonen of kunnen worden gewraakt op grond van feiten of omstandigheden die het vormen van een onpartijdig oordeel over de klacht zouden bemoeilijken (art. 3.1).

⁹ Zie voor de definitie van een 'Aangesloten Instelling' art. 1 Reglement Tuchtrechtspraak.

¹⁰ Die samenstelling van (oud-)rechters en beroepsbeoefenaren is ook voorzien in het systeem van tucht-rechtspraak van, bijvoorbeeld, advocaten, notarissen en medici.

¹¹ Gerechtelijke instanties werken met zogeheten 'kamers'. Een 'meervoudige kamer' kent drie of vijf rechters, als een zaak wordt behandeld door slechts één rechter heet dat een 'enkelvoudige kamer'. De Tuchtcommissie werkt met twee meervoudige kamers van ieder drie leden, zodat de werklast over die twee kamers kan worden verdeeld. Het College van Beroep heeft maar één kamer, van eveneens drie leden.

2.3 Procedure Tuchtcommissie – specifiek

Het grote verschil tussen de klachtprocedure bij de MfN en de tuchtrechtelijke procedure bij de STM is dat het in het eerste geval gaat om een vorm van mediation, terwijl de Tuchtcommissie een schriftelijke en bindende uitspraak doet op grond van de door de klager en de mediator naar voren gebrachte stellingen en argumenten. De procedure bij de Tuchtcommissie is een op zichzelf staande procedure; het is geen hoger beroep van de klachtprocedure bij de MfN.

Er kan verschillend worden gedacht over de vraag of het een voorwaarde is dat eerst de klachtprocedure bij de MfN moet worden gevoerd, voordat de Tuchtcommissie een klacht in behandeling neemt. De (voorzitter van de) Tuchtcommissie *kan* een klacht niet-ontvankelijk verklaren als de klager niet eerst een klachtprocedure bij de MfN heeft gevoerd (art. 5.2). Het woord ‘kan’ duidt erop dat het gaat om een discretionaire bevoegdheid. Uit de uitspraken van de Tuchtcommissie zou men de indruk kunnen krijgen dat die bevoegdheid gemakkelijk wordt ingezet en de commissie klachten ontvankelijk verklaart, ook als de klachtprocedure niet of maar halfhartig is doorlopen. Zo had een klager weliswaar schriftelijk een klacht ingediend bij de MfN, maar in zijn klacht aangegeven dat hij geen behoefte had aan behandeling van de klacht. Kort daarop diende hij zijn klacht in bij de Tuchtcommissie. De Tuchtcommissie overwoog, met verwijzing naar art. 3.4 Klachtenregeling, dat een klager aan de klachtbehandelaar kan aangeven dat wat hem betreft de klacht niet binnen de klachtbehandeling van de MfN hoeft te worden behandeld. De klachtbehandelaar moet daarna de mogelijkheid van de procedure bij de Tuchtcommissie bespreken. Dit laatste was in deze zaak niet gebeurd. De Tuchtcommissie nam de klacht toch in behandeling.¹²

Uit de ‘Klachtenanalyse 2025’ van de MfN blijkt dat in 2023 geen enkele klacht buiten behandeling is gelaten op grond van het feit dat klager geen gebruik had gemaakt van de klachtenregeling. In zowel 2024 als 2025 zijn drie klachten om die reden niet in behandeling genomen. Wellicht is die ontwikkeling een teken dat aan die voorwaarde nu meer gewicht wordt toegekend.¹³ De uitspraak van de Hoge Raad van 12 juli 2024 over de afdwingbaarheid van een mediation-clausule zou de Tuchtcommissie ook kunnen aanmoedigen om als voorwaarde te stellen dat op zijn minst moet blijken dat klager de klachtprocedure van de MfN serieus heeft genomen.¹⁴

Klachten dienen binnen achttien maanden na de beëindiging van de mediation bij de Tuchtcommissie te worden ingediend. Die termijn begint te lopen op de datum van beëindiging van de mediation, zoals die blijkt uit het eindbericht van de mediator. Ingeval de mediator geen eindbericht heeft verzonden, bepaalt de voorzitter van de Tuchtcommissie op welke datum de mediation geldt als beëindigd. Klachten die na het verstrijken van deze termijn worden ingediend blijven buiten behandeling (art. 5.3).

¹² M-2023-5. Zie ook M-2023-6 en M-2023-7.

¹³ Beschikbaar op www.mfnregister.nl. In 2022 kwam dit één keer voor, in 2021 niet en in 2020 twee keer.

¹⁴ HR 12 juli 2024, ECLI:NL:HR:2024:1078. In deze uitspraak verduidelijkte de Hoge Raad dat een mediationclausule bindend en dus afdwingbaar *kan* zijn, maar dat dat afhangt van de redelijke uitleg van de clausule zelf (*Haviltex*-maatstaf). Het vrijwillige karakter van mediation staat daar op zichzelf niet aan in de weg.

Op dit punt is het Reglement Tuchtrechtspraak per 1 april 2026 gewijzigd. Voor die datum gold dat de Tuchtcommissie kon beslissen een klacht toch in behandeling te nemen, ook al was die meer dan achttien maanden na de beëindiging van de mediation ingediend. De Tuchtcommissie leek toen al serieus te toetsen of er sprake was van 'bijzondere omstandigheden', die rechtvaardigden dat de termijn van achttien maanden was overschreden.¹⁵

In het belang van de rechtszekerheid, heeft de STM dus gekozen voor een 'fatale' termijn. Ook als de klager pas na het verloop daarvan op de hoogte komt van klachtwaardig handelen van de mediator, blijft zijn na de termijn ingediende klacht buiten behandeling.¹⁶ Tegen die beslissing kan klager binnen vier weken hoger beroep instellen bij de voorzitter van het College van Beroep. Die beslist zo spoedig mogelijk op dat beroep. Mocht die beslissing luiden dat de klacht toch tijdig is ingediend, dan wordt de zaak voor verdere behandeling terugverwezen naar de Tuchtcommissie (art. 5.5).

De vraag of de Tuchtcommissie een klacht in behandeling neemt speelt ook als de mediator optreedt in een andere hoedanigheid. In dat geval zijn de Gedragsregels niet op hem van toepassing. Dat is bijvoorbeeld het geval indien een professional die ook MfN-registermediator is, door de rechtbank wordt benaderd om als bijzonder curator op te treden. Het moet dan wel duidelijk zijn dat hij inderdaad in die andere rol is opgetreden, en niet als mediator.¹⁷

Nadat de klager een klacht heeft ingediend, kan de mediator binnen vier weken nadat een dag voor de zitting is bepaald een met redenen omkleed verweerschrift indienen. Partijen kunnen tot tien dagen voor de zitting eventuele aanvullende stukken indienen (art. 5.6). Daarna vindt de mondelinge behandeling plaats. Partijen mogen zich tijdens de mondelinge behandeling door een vertegenwoordiger laten bijstaan (art. 5.9). Deze zitting is niet openbaar, waarschijnlijk vanwege de vertrouwelijkheid van mediation. Dit is anders in de tuchtprocedures voor advocaten, notarissen, artsen, accountants, maar ook in die voor mediators die zijn aangesloten bij de vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS).¹⁸ De Tuchtcommissie kan aan bepaalde personen 'bijzondere toegang' verlenen, of op grond van het algemeen belang bepalen dat de behandeling van de zaak geheel of gedeeltelijk plaatsvindt in een openbare zitting (art. 5.11). Welke personen 'bijzondere toegang' kunnen krijgen, is niet duidelijk. Het lijkt waarschijnlijk dat, als de klager en de mediator daar beiden mee akkoord gaan, ook toehoorders de zitting kunnen bijwonen.¹⁹ De leden en de secretaris van de Tuchtcommissie zijn tot geheimhouding gehouden (art. 4). Tijdens de mondelinge behandeling is het niet toegestaan om op welke wijze dan ook geluids- of video-opnamen te maken, tenzij de voorzitter uitdrukkelijk anders bepaalt (art. 5.12).

15 Van bijzondere omstandigheden was bijvoorbeeld sprake in M-2021-17. Die zaak betrof een klacht die grotendeels ging over handelen van de mediator na afloop van de mediation, waar klager ook pas geruime tijd later weet van kreeg. Klager had vervolgens voortvarend de klachtprocedure gevolgd. In M-2023-9 werd de klacht juist niet-ontvankelijk verklaard wegens de te late indiening daarvan.

16 Overigens voorziet de Advocatenwet in art. 46g in een systeem waarin de klager in zo'n geval nog een korte termijn wordt gegund om een klacht in te dienen.

17 M-2021-19.

18 Zie de bespreking van het tuchtrecht voor mediators aangesloten bij deze vereniging in hoofdstuk 6.

19 Zie ook Pinkster & Kervers, *TT* 2021, afl. 1.